

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בשלח

מלקוטי שיחות חלק לו

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

לזכרון

הרבנית הצדקנית

מרת חיי מושקא

ע"ה ז"ל

בת כ"ק אדמו"ר

אור עולם

נזר ישראל ותפארתו

צדקת ה' עשה

ומשפטיו עם ישראל

ורבים השיב מעון

מרנא ורבנא יוסף יצחק

זעוקללה"ה נבג"מ זי"ע

נפטרה ביום הרביעי פ' משפטים

כ"ב שבט, שנת ה'תשמ"ח

ת' נ' צ' ב' ה'

אשת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

בשלה

– „ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה“ (וי"א⁸ שהוא חיוב מה"ת), משא"כ סעודת מלוה מלכה לא מציינו עלי' לימוד מקרא.

ובגמ'⁹ איתא „לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אע"פ שאינו צריך אלא לכזית“, ובפרש"י¹⁰ „במוצ"ש, גמי כבוד שבת ללוות ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר“, ובהמשך הגמ' שם הובא סיפור דר' אבהו עשו לו במוצאי שבת „עיגלא תילתא“ (אע"פ שלא הי' אוכל אלא מעט, „כולייתא“). ובפשטות משמע, שזוהו טעמה של סעודה זו¹¹, כדי לכבד את השבת ביציאתו („כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר“) ע"י סעודה זו.

ולהעיר דמאמר זה אינו מדבר ע"ד חיוב אכילת סעודה במוצ"ש, אלא רק ע"ד סידור השולחן¹². וכדמוכח מזה שמאמר זה הובא בש"ס בהמשך למאמר ר' אלעזר „לעולם יסדר אדם שולחנו בערב שבת אע"פ שאינו צריך אלא לכזית“, שבזה פשוט דמ"ש „יסדר אדם שולחנו בע"ש כו"י אינו החיוב דסעודת ליל

א. כתב רבינו הזקן בשולחננו¹ בדיני סעודת מלוה מלכה: „טוב לבשל בשר או דבר אחר במוצאי שבת לכבוד סעודה זו, ובזמננו שמאחרין כ"כ סעודה ג' שאין יכולים לאכול במ"ש יכולים לקיים סעודה זו בפירות“, ואח"כ ממשיך (בסוגריים²) „וא"צ להקדים סעודה ג' בשביל שיאכלו סעודה זו כראוי³ שסעודה זו אינה חובה כ"כ אלא מצוה מן המובחר בלבד“. ולכאורה צ"ע קצת מ"ש „אינה חובה כ"כ אלא מצוה מן המובחר בלבד“, דלכאורה הול"ל שהיא „מצוה בעלמא“⁴ וכיו"ב, ולא שהיא „מצוה מן המובחר“, שלכתחילה צ"ל קיום המצוה באופן זה דוקא?⁵

ב. ויובן זה בהקדים ביאור מקורה וגדרה של סעודת מלוה מלכה, דחובת ג' סעודות למדו בגמ'⁶ מג' פעמים „היום“ שנאמרו במנ⁷

(1) או"ח סי' ש ס"ג. והוא ממג"א שם.
(2) ולהעיר ממ"ש המהרי"ל (אחי אדה"ז) בשארית יהודה (חאו"ח סי'. נעתק בהוספות לשו"ע אדה"ז קה"ת ח"א ע' 52 [356]): שמעתי מפי קדשו (דאדה"ז) פעמים רבות דכל ספק (בשו"ע) העמיד בתוך חצו"ג ודעתו היתה לחזור ולשנות פרק זה לראות אם צדקו דבריו. וראה קונטרס השלחן (להר"א"ח נאה) מבוא ס"ח ואכ"מ. – וראה לקמן הערה 46.
(3) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"א ס"א (מטוש"ע שם) לענין סעודה שלישית: „החכם עיניו בראשו שלא למלאות בטנו בסעודת הבקר כדי ליתן מקום לסעודה שלישית“.

(4) להעיר מלשון התוס' (מנחות ה, ב) „אינו אלא מצוה מן המובחר בעלמא“. אבל כיון שבדרך כלל לשון זו מורה להיפך (כבפנים), לכאורה לא הול"ל לאדה"ז לנקוט לשון זו בשו"ע שלו שצ"ל בלשון ברורה.
(5) ובגדו"ד, מכיון שסעודה זו היא מצוה מן המובחר, א"כ מדוע לא אמרינן גם בזה „החכם עיניו בראשו“ להקדים סעודה ג' בשביל שיאכלו סעודה זו כראוי.

(6) שבת קיז, סע"ב.

(7) פרשתנו טו, כה. וראה מכילתא שם. ועוד.

(8) ראה לבוש או"ח ר"ס רצא. ט"ז סתרע"ח סק"ב. ועוד (וראה תו"ש פרשתנו שם ובמילואים ס"ז. וש"נ).
– אבל בשו"ע אדה"ז ר"ס עדר „ורמז לזה כו"י. ואכ"מ.
(9) שבת קיט, ב.
(10) ובב"י לטור סי' ש שם (משבלי הלקט): משל שמלווין את המלך ביציאתו כשם שמלווין אותו בכניסתו. וראה שו"ע אדה"ז שם ס"א.
(11) וכן משמע לכאורה בפרש"י שבת (ק"ח, א ד"ה אכלי): „ולא תצטרך לאכול בלילה, ואע"ג דאמרינן לקמן לעולם יסדר אדם שולחנו במוצ"ש כו"י, ומשמע דסידור השולחן היינו גם חיוב אכילת סעודה (אבל ראה לקמן הערה 17). וראה גם רדב"ז לרמב"ם הל' מתנות עניים (פ"ט הי"ג), „ואע"ג דמצוה לאכול במוצ"ש כמי שמלווה את המלך כו"י.“
(12) ראה גם מחצית השקל למג"א סי' רדע סק"ב.

לעילוי נשמת

ר' הירש ב"ר אשר הכהן ע"ה העכט
נפטר ביום כ"ף שבט ה'תשע"ד
וזוגתו מרת רייזל בת ר' אהרן ע"ה העכט
נפטרה בש"ק פ' שמיני, כ"ג אדר שני ה'תשע"ט
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י יו"ח שיחיו

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' מאיר בן הרה"ח ר' חיים ארי' לייביש ע"ה שטרסברג
נפטר ביום כ"ף שבט ה'תש"ס
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י חתנו ובתו

הרה"ת ר' שלום דובער הלוי וזוגתו מרת טובה שיחיו
ומשפחתם שיחיו לוין

העלי" מלמטה למעלה, צ"ל עכשיו (לאחרי גמר כל העליות) השירה שמצד הדביקות וההתכללות בהעליון, כהכנה והתחלה ל"שיר חדש" דלעתיד לבוא.

ובמיוחד בנוגע להתפלה על הגאולה האמיתית והשלימה (ובפרט לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין"⁴, ונשלמו כל עניני העבודה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – שנוסף על רגש הכוסף והתשוקה והגעגועים להגאולה (עד עתה), צ"ל עכשיו גם ובעיקר רגש השמחה מזה שהגאולה באה בפועל ממש ברגע זה ממש.

(משיחות יום ה' פ' בשלח, י"א שבט ו"פ בשלח, י"ג שבט, שבת שירה תשנ"ב)

(4 סנהדרין צו, ב.)

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לקוטי

בשלח

שיחות

שבת (שהיא בלילה), אלא הוא חיוב סידור השולחן בע"ש (קודם כניסת השבת),

[והוא מדין כבוד שבת, וכמ"ש הרמב"ם¹³ (לאחרי שהביא שני מאמרים אלו להלכה ע"ד סידור השולחן בע"ש¹⁴ ובמוצ"ש) "כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו", ומביאו שם בהמשך לעוד עניני הכנה שחייבים לעשות בבית בערב שבת בשביל כבוד שבת¹⁵ – ואילו דין סעודות שבת אינו ענין לכבוד שבת, אלא לעונג שבת¹⁶].

שמוזה מובן דגם המאמר "יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת" אינו מדבר ע"ד חיוב אכילת סעודה, אלא ע"ד אופן עריכת השולחן לסעודה כדי לכבד את השבת ביציאתו¹⁷, ובלשון אדה"ז מכאן¹⁸ "יש לו לעשות הכנה בסידור השלחן כגון פריסת מפה וכיוצא בזה" [דאע"פ שאין בכוונת האדם לאכול אלא כזית, הרי מכבוד שבת (גם ביציאתו) לערוך את

(13) הל' שבת פ"ל ה"ה.

(14) וכבר תמה בב"ח לטאו"ח כאן, למה לא הביא הטור דין זה גם לענין ליל שבת, וכ' דאולי נכלל בדברי הטור ס' רסב. ע"ש.

(15) וראה גם טושו"ע ושו"ע אדה"ז ר"ס רסב*.

(16) ראה שבת קיח, ב. רמב"ם שם ה"ז ואילך. טאו"ח ס' רמב. שו"ע אדה"ז שם (בריש הסימן). ועוד.
 (17) אלא שמוזה גופא מובן שצ"ל גם סעודה (דדוחק גדול לומר שיש חיוב לסדר השולחן מבלי לאכול משהו), אבל אין הכרח שזהו טעם הסעודה, כדי ללוות כו'. והרי לא מצינו שסעודה ליל שבת נק' "מלוה מלכה" (כמלווה את המלך בכניסתו).
 ומה שסעודת מוצ"ש נק' "מלוה מלכה", י"ל לפי שנתן לוויית המלך "ביציאתו" הוא בעת סעודה זו. ולהעיר ממ"ש באל"ף רבה כאן (סק"א) שאם נמשך סעודה ג' עד אחר חשיכה א"צ לאכול עוד סעודה רביעית.

(18) ס"ל ש"ס א. והוא כש"ז שם. – וגם לדעת הב"ח שם, ש"סדר שולחנו היינו הכנת האכלים כמו לסעודה גמורה (ע"ש), אין הכוונה ב"סדר שולחנו" לחיוב אכילת סעודה זו, אלא רק הכנת הסעודה.

(* בשו"ע אדה"ז כאן (ס"ו ש"ס"א), כמו בכניסתו כמו שנתן בס"י רמ"ב. והוא טה"ד וצ"ל (כמו שנתקן בלוח התיקון בהוצאת קה"ת), רס"ב, ע"ש. וראה גם ב"ח וט"ו כאן.

השולחן כאילו הוא הולך לאכול, סעודה גמורה¹⁹].

ולכאורה יש מקום לומר, שבעצם אין סעודה זו חובה, אלא שכיון שכך היא דרכם של בני אדם, לאכול במוצאי שבת, דאף שכבר אכלו סעודה שלישית, הרי כיון שצ"ע הרגיל לילה הוא זמן סעודה²⁰, לכן אוכלים עוד סעודה (עכ"פ סעודה קטנה) בלילה [ורק גבי מי שמתפרנס מן הצדקה יש קס"ד בגמ'²¹ שלא ליתן לו סעודה למוצאי שבת, דאמרינן ל' מאי דבעית למיכל באפקי שבתא אכלי' בשבתא"] – ובוהו הוא הדין דסעודת מלוה מלכה, שמצד החיוב דכבוד שבת, חייבים להכין השולחן לסעודה זו (שבני אדם אוכלים בלא"ה) כמור¹⁹ לסעודה גמורה. אבל מי שאינו אוכל סעודה זו בכל לילה אין עליו חיוב אכילה.

אבל אין לומר כן, שהרי מוכח בכ"מ שגוף הסעודה הוי מצוה, וכלשון אדה"ז ש"יכולים לקיים סעודה זו בפירות", ולאח"ז כתב "שסעודה זו אינה חובה כ"כ אלא מצוה מן המובחר בלבד", שמוזה מובן שגם גוף הסעודה היא קצת חובה עכ"פ (ועד שיש אומרים²² שסעודה זו צ"ל בפת).

וצריך ביאור, מהו מקורה וטעמה של סעודה זו.

ג. גם צ"ע בדברי רש"י הנ"ל שסידור השולחן במלוה מלכה הוא, ללוות ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר, דממשל זה מובן, שעד אז עדיין לא "הלכה" השבת (כמו במשל, שבעת שמלווין את המלך עדיין נמצא המלך בקרב העם

(19) ל' אדה"ז שם.

(20) ראה פרשתנו טו, ה וברבינו בחיי שם. ועוד.

(21) שבת קיח, א.

(22) ביאורי הגר"א לשו"ע שם. וראה גם מחזיקי ברכה שם סק"א (הובא בשע"ת שם). – ובס"ל האר"ז ל' (ר' שבתי. ועד"ז בקול יעקב) במקומו: ויסדר שולחנו בב' ככרות כו'.

המלווים). ולכאורה, אע"פ שחייבים להוסיף מחול על הקודש הן בכניסתו והן ביציאתו²³, הרי הענין דמלוה מלכה הוא דוקא לאחרי הבדלת וצאת השבת.

ובשו"ע אדה"ז²⁴ כ' ש"ש נוהגין .. לומר פיוטים וזמירות אחר הבדלה ללות את השבת אחר שיצא כדרך שמלוין את המלך אחר שיצא מן העיר. ועדיין צריך ביאור כנ"ל, דלכאורה, במשל יציאת המלך היא היציאה רק מן העיר, אבל המלווים עדיין נמצאים אצל המלך, ואילו בנמשל, לכאורה לאחרי הבדלה²⁵ אין השבת "ביחד" עם בני".

ועכצ"ל שגם לאחרי צאת השבת (בהבדלה) עדיין לא הלכה לגמרי. ובנ"כ השו"ע²⁶ הביאו בשם תלמידי האריז"ל²⁷, "שהנפש יתירה אין הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת לכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינה אוכל נפש עד אחר סעודת מוצאי שבת".

וצריך ביאור, מהי השייכות בין הליכת הנשמה יתירה (ושבת בכלל) עם סעודת מלוה מלכה, שעד סעודה זו הוא כמלך בצאתו מן העיר שעדיין נמצא בקירוב מקום ועם אנשי העיר, ואנשי העיר מלווים אותו.

ד. ויש לומר הביאור בכל זה:

ירידת המן היתה באופן של הלילה הולך אחר היום, וכמפורש בכתוב שירידתו היתה בבוקר²⁸, ומהעומר מן שירד בבוקר ה' מזון

(23) ר"ה ט, א. ושי"נ. וראה שו"ע אדה"ז א"ח סרס"א ס"ד.

(24) כאן ס"ב, והוא ע"פ הט"ז שם. אלא שבט"ז כ' רק "אחר שיצא המלך", ובאדה"ז מוסיף ומדגיש, "אחר שיצא מן העיר".

(25) להעיר מרש"י שבת קנ, ב ד"ה המבדיל. וראה פסחים קג, א.

(26) שעיר תשובה לס' ש שם (ממחזיק ברכה שם סק"ב).

(27) ראה פע"ח שער השבת קרוב לסופו. סי' האריז"ל שם.

(28) פרשתנו טז, ה. שם, יג. כא.

לשתי סעודות²⁹, סעודת שחרית וסעודת הערב (וכמ"ש בבעלי התוס'³⁰ ד"כ כל ימות השנה היו עושין מן העומר שני לחמים").

ומזה מובן גם בנוגע למן שירד בע"ש, "שני העומר לאחר"³⁰, שהי' באופן של "הלילה הולך אחר היום", דמהעומר הראשון³¹ אכלו סעודת יום ששי וסעודת ליל שבת, והעומר השני הספיק להם לא רק ל(ב'³²) סעודות דיום השבת אלא גם לסעודת הלילה שלאח"ו (מוצאי שבת)³³.

[ודוחק לומר שלא אכלו שום סעודה במוצ"ש לפי שכבר אכלו סעודה שלישית³⁴ ביום השבת עצמו, שהרי מילתא דתמי' היא לומר שבמשך ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא אכלו שום סעודה במוצ"ש (כי לא הי' להם מה לאכול)³⁵. דנוסף לזה שבדרך כלל אוכל אדם סעודה (לו יהא סעודה קטנה)

(29) דמ"ש (שם, ת. שם, יב) דבערב אכלו בשר ובבקר לחם, בפשטות בא לשלול רק שלא יאכלו בשר בבוקר (כדחז"ל יומא עה, ריש ע"ב), אבל לחם אכלו גם בערב, שהרי עיקר הסעודה בפת. ועכצ"ל כן לפי הדיעות שהשליו דפרשתנו הי' רק לזמן קצר (תנא דבי אליהו רבה פ"ב. תוס' ערכין טו, ב. ריב"א פרשתנו טז, יג. ועוד).

(30) פרשתנו טז, כב.

(31) ראה בכ"ז רבותינו בעה"ת שם. טור א"ח סרצ"א בשם "ירושלמי במיכלתא" (ובמרדכי שצוין בב"י שם איתא, במכילתין"). וראה יפ"ת (השלם) לבי"ד פ"א, ב. פ' זה ינחמנו למיכלתא פרשתנו (טז, ה) ופ' יתרו (כ, יא). ועוד.

(32) ולדעת ר' חזקי' (שבת ק"ו, סע"ב) – ג' סעודות (ליום השבת). וראה מושב זקנים שבהערה הבאה.

(33) וכן מפורש בחזקוני פרשתנו (טז, כג), והוא הדין לסעודת מוצאי שבת. וראה גם מושב זקנים (מבעה"ת) עה"ת (שם, ה). ועוד. שבת של מי (לשבת ק"ה, א) בשם ס' צבי קודש (ולהעיר מל' אדה"ז בשו"ע א"ח סרצ"א ס"ז). – וראה לקמן הערה 40.

(34) ראה הנסמן בהערה 31. ובמושב זקנים עה"ת שם "וכי לא היו מקיימין ג' סעודות". ובפרט להדיעות (נסמן לעיל הערה 8) שהוא חיוב מה"ת.

(35) במושב זקנים עה"ת בתל' הראשון, שאכלו של מוצ"ש בשבת (ע"ד הא דשבת ק"ה, א במתפרנס מן הצדקה – הובא לעיל ס"ב). אבל למסקנתו אכלו גם במוצ"ש. ע"ש.

ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גדול הבטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁴, וכבר בא!

(משיחות ש"פ בא, ו' שבט, וש"פ בשלח, שבת שירה, י"ג שבט תשנ"ב)

(4) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

סג.

יום העשירי בחודש האחד עשר בדורנו זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו נעשית העלי' ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"¹ לדרגא נעלית יותר, ועד לעילוי שבאין-ערוך. . והשלימות העיקרית בזה נעשית בעשירי והאחד עשר בחודש אחד עשר בשנה זו – שנת הארבעים ושתיים (תש"י-תשנ"ב), שקשורה עם שם מ"ב שעל ידו נעשים כל עניני העליות – שכבר נשלמו כל העליות דמ"ב ימי ההילולא, וכל העליות שע"י מעשינו ועבודתנו במ"ב השנים (בהוספה על השלימות ד"ויהי בארבעים שנה"²) שהם בדוגמת מ"ב המסעות במדבר העמים שבדור זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), ותיכף ומיד ממש נעשית הכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה.

. . . והוראה נוספת וג"כ עיקרית בענין השירה בנוגע לעבודת התפלה (שנקראת גם בלשון רינה³ (שירה)) באופן של שירה (כידוע שרבינו הזקן הי' מתפלל בקול ושירה) – שנוסף על השירה הקשורה עם

(1) תניא אגה"ק סז"ך וביאורה.

(2) דברים א, ג.

(3) ספרי ר"פ ואתחנן. ועוד.

הוספה בשורת הגאולה

פב.

מבואר בכתבי האריו"ל¹ שדור הגאולה העתידה הוא גלגול של הדור שיצא ממצרים, ועפ"ז, הנשים הצדקניות שבדורנו שבזכותן נגאלים, הן הן הנשים הצדקניות שבזכותן יצאו ממצרים.

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

... והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים «מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים»², כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות («מרים על שם המירור»³) על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק «עד מתי, עד מתי, עד מתי!... חדורות הן (גם ובעיקר)

- 1) שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.
- 2) פרש"י שמות טו, כ.
- 3) שמו"ר רפכ"ו. שהש"ר פ"ב, יא.

לקוטי

בשלה

שיחות

הראשון³⁹ שירד בשביל ערב שבת, ודוקא סעודת מוצאי שבת היתה מן העומר השני שירד במיוחד בשביל יום השבת⁴⁰, שבו קרה הנס ש"לא⁴¹ הבאיש ורמה לא היתה בו".

ה. ויש לומר, שזהו ג"כ המקור לכך שענין השבת נמשך עד זמן סעודת מוצ"ש (כנ"ל סעיף ג):

אע"פ שקדושת שבת (ממש) אינה אלא עד לאחרי הבדלה, כשמבדילין בין קודש לחול, הרי ברכת השבת (ויברך אלקים את יום השביעי⁴², "על כן ברך ה' את יום השבת"⁴³) היא באופן שנמשכת עד סעודת מוצ"ש⁴⁴, כשם שב"ברכו במן" נכללה גם ברכת והספקת המזון לסעודה דמוצ"ש.

[ומובן ופשוט, כשם שקדושת השבת, אע"פ שפירשו חז"ל ד"ויקדש אותו" היינו ש"קדשו במן", מ"מ הרי קדושת שבת היא בכל זמן בכל הדורות, עד"ז הענין דברכת השבת ה' לא רק בזמן המדבר כשירד המן אלא הוא ענין תמידי בכל שבת בכל הדורות].

וזהו הטעם שסעודה זו היא «סעודת מלוה

במוצאי שבת גם כשאכל סעודה שלישית (כנ"ל ס"ב), הנה עוד זאת (ועיקר): כיון שמצד כבוד שבת חייבים ללוות את השבת ביציאתו ע"י סידור השולחן לסעודה גמורה, פשיטא שהיו עושין כן גם במדבר (ולהעיר שדוחק גדול לומר שיש ענין שמסדרים שולחן לסעודה גמורה מבלי לאכול כלל)].

ונמצא שהלחם דסעודת מוצ"ש ה' מהעומר מן שה' מיוחד לשבת.

ועפ"ז יש להוסיף ביאור בלשון חז"ל³⁶ עה"פ³⁷ «ויברך גו' ויקדש» – «ברכו במן וקדשו במן, ברכו במן כו' בערב שבת שני עומרים, וקדשו במן שלא ירד בו כל עיקר», דיש לומר, שהחילוק בין ב' הענינים ד"ברכו" ו"קדשו" אינו רק אם הוא ענין חיובי (שירדו שני עומרים בערב שבת) או שלילה (שלא ירד המן בו), אלא הם שני גדרים (וזמנים) שונים:

«קדשו במן» היינו ענין במן בקשר לקדושת שבת, דקדושת שבת מחייבת שלא ירד המן בזמן קדוש זה, וענין זה הוא רק בשעות דשבת גופא, בזמן דקדושת שבת (כולל ג"כ זמן של הוספה מחול על הקודש, שגם או ישנה קדושת שבת):

משא"כ «ברכו במן», הרי ברכת המן ליום השבת אינה מוגבלת להזמן דקדושת שבת³⁸, אלא להמעת לעת דשבת. וכיון דזמן המעת לעת לענין ירידת המן הוא באופן של «הלילה הולך אחר היום», הרי גם לענין זמנה של ברכת המן דשבת כך הוא, שברכת המן דיום השבת נמשכת למוצאי שבת.

[ואדרבה, סעודת ליל ש"ק היתה מהעומר

36) ב"ר שם. וראה גם מכילתא יתרו שם.

37) בראשית ב, ג. ובפרש"י שם (וכן בפרש"י יתרו שם).

38) וכ"ה לפי פ' זוהר (ח"ב פה, א. ועד"ז זוהר פרשתנו טו, ב): ויברך אלקים את יום השביעי .. מה ברכתה אשתכח ב' .. כל ברכאן כו' ביומא שביעאה תליין כו' מתברכאן מיני' כל שיתא יומין כו'. וראה הערה 44.

39) אלא שיש דיעות שגם חצי עומר זה נתברך ועשו ממנו ב' להמים (ראה בעה"ת שבהערה 31). וי"א שירדו ב' עומרים לשבת מלבד העומר דיום שני (ראה יפ"ת ופ"י זה ינחמנו שם. ועוד). ואכ"מ.

40) להעיר מש"ך עה"ת פרשתנו עה"פ (טו, כה) «אכלוהו היום», כי הוא «מנה של שבת ואין ראוי לאכול בחול». ע"ש (ועד"ז בספורנו שם. ועוד). – וע"פ המבואר בפנים נמצא, שגם במוצ"ש אכלו «מנה של שבת», עם כל הסגולות דאכילת שבת.

41) פרשתנו טו, כד. וראה חוקוני הנ"ל הערה 33.

42) בראשית שם.

43) יתרו שם.

44) ראה ס' האריו"ל (קול יעקב) במקומו, שצריך לשמוח בסעודה זו כמו בסעודת שבת כי בסעודה זו יש בה ג"כ הארת שבת, וע"י סעודה זו (שהיא «סעודה ד'») נמשך, אור קדושת סעודות שבת לכל סעודות ימי החול (ל' שער הכוונות ענין ויהי נועם. ועד"ז בס' האריו"ל שם. פע"ח ש' השבת פכ"ד). וראה חז"ב (פה, א) שהובא בהערה 38 (וממשיך שם, «לסדרא פתורי' תלת זמני .. ותשרי ברכתא עלי' כל שאר יומי דשבתא»).

מלכה", שאז מלווים את השבת ביציאתו, כיוון שבסעודה זו הוא גמר „ברכת” השבת.

ועפ"י כהנ"ל אולי יש לומר עוד, שיסודה של סעודה זו הוא – זכר למן, דכיון שהעומר מן דשבת כלל גם הסעודה דמוצ"ש, לכן, כמו שחייבים באכילת ג' סעודות דשבת זכר למן, הרי זכר זה עצמו מחייב ג"כ אכילת סעודה זו (כמו שבנ"י במדבר אכלו סעודה זו מהמן שירד (ליום השבת).

ועפ"י יש לבאר ל' אדה"ז הנ"ל שסעודה זו אינה חובה כ"כ אלא מצוה מן המובחר בלבד, דיש לומר שכונתו בזה, שע"י סעודת מלוה מלכה הרי המצוה דג' סעודות היא „מצוה מן המובחר”. כלומר, אין החיוב דסעודת מלוה מלכה רק ענין בפני עצמו (כדי ללוות את השבת, שענין זה אינו ענין לשאר סעודות דשבת שזמנם בשבת עצמו), אלא הוא (גם) חלק מחובת ג' סעודות⁴⁵, דקיום מצות ג' סעודות באופן ד„מצוה מן המובחר” ה"ז כשאוכל גם סעודת מלוה מלכה, שאז הזכר ל„ברכו במן” הוא בשלימות⁴⁶.

1. ביאור ענינה של סעודת מלוה מלכה ע"ד הדרוש, יובן בהקדם מ"ש בב"י⁴⁷ ד„אבר יש באדם .. ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת”, שמוזה מובן, שיש ענין בסעודת מלוה מלכה שאינו בסעודות שבת, שהרי אבר זה – והוא ה„עצם לוו”⁴⁸ – לא נהנה בשום אכילה

(45) ועפ"י מובן עוד יותר מ"ש באל"י רבה הנ"ל הערה 17.

(46) וי"ל שזהו גם הטעם שהעמידו אדה"ז בחצו"ג (ראה לעיל הערה 2) – כי כיון דהוי „מצוה מן המובחר” דכללות מצות ג' סעודות אולי ראוי להקדים סעודה ג' כו'. וי"ל שטעם זה גופא נקט אדה"ז לשון „מצוה מן המובחר” להדגיש טעם ספיקו כו'. ולהעיר מפתח הדביר לשו"ע אר"ח סי' ש' סק"א.

(47) לטאור"ח סי' ש' משבלי הלקט (ובסידורים מפרש").

(48) מדרש רבה שצויינו לקמן הערה 51. ועוד. וכ"ה באל"י רבה אר"ח שם אות ב (ממטה משה).

(גם דסעודות שבת) אלא של מוצאי שבת בלבד.

ויש לבאר הדברים ע"פ מ"ש באל"י רבה⁴⁹ שה„עצם לוו” לא נהנה מעץ הדעת (דכיון ש„אינו”⁵⁰ נהנה בשום אכילה .. אלא כשיאכל במוצאי שבת, א"כ לא נהנה מאכילת עץ הדעת בערב שבת), ולכך אינו נפסד, כי כל ענין המיתה בא בגלל חטא עץ הדעת, שבשביל חטא זה נקנסה מיתה בעולם, אבל ה„עצם לוו” שלא נהנה מעץ הדעת הוא למעלה מענין המיתה, ומעצם זה יבנה הגוף⁵¹ לתחיית המתים.

דלכאורה צ"ע, דכיון שעצם לוו זה הוא למעלה מענין המיתה ואינו צריך לאכוש לקיומו, א"כ אמאי נהנה הוא מסעודת מלוה מלכה⁵²? ולאידך, אם יש אכוש השייכת לעצם זה, למה אינה מאכילת שבת עצמה⁵³ שמעלתה מיוחדת שהאכילה גופא הוי מצוה, ו„פרש שבתכם לא קאמר”⁵⁴, כ"א רק מסעודת מוצאי שבת⁵⁵?

(49) שם אות ג.

(50) ל' הלבוש אר"ח שם.

(51) ב"ר פכ"ח, ג. ויק"ר פי"ח, א. תד"ה והוא (ב"ק טו, ב). וז"א סט, א. קכו, סע"א (מהנ"ע). שם קלו, א (מהנ"ע) זח"ב כה, ב. ועוד. – וראה לקו"ש הי"ח ע' 248. וש"נ.

(52) ובמעבר יבק שפת אמת (מ"ב) פ"ו מביא דיעות חזקונות, אם נהנה רק מסעודת שבת, או מיין הבדלה לבד, או שאינו נהנה כלל מאכוש. ובאל"י רבה לכאורה מצרף ב' דיעות, דמזה שכ' ש„לכך אינו נפסד” משמע דס"ל (כדעת הזהר – ח"א קלו, א הנ"ל) שאינו נהנה מאכוש כלל (כי הוא למעלה מאכוש כו'), ולאידך, הרי קאי שם על דברי הלבוש, ששם מפורש שנהנה מסעודת מוצאי שבת.

(53) ראה מעבר יבק שם הדיעה שנהנה רק מסעודת שבת.

(54) זח"ב פת, ב. וראה תו"א ר"פ ח"ש. פרשתנו סה, סע"ב ואילך. ובכ"ח.

(55) וראה סידור יעב"ץ זמירות למוצאי שבת, כי סעודה זו „אין בה אכילה גמורה .. שהיא נאכלת על השובע ואין אוכלים אותה אכילה גמורה באופן שאין נהנה מגעת לעצמות האחרים כי אם לזה כי לא לאכילה

ויש לומר, שזהו התוכן הפנימי דסעודת מלוה מלכה, תיקון חטא עץ הדעת, כי בסעודה זו ישנו החיבור דשבת וחול, דמחד גיסא ה"ה לאחרי גמר קדושת שבת, אבל לאידך יש בה הברכה (וההמשכה) דיום השבת, שע"י נמשך הכח דשבת גם בסעודה של חול⁵⁸, כנ"ל באורך.

וזהו גם מה שה„עצם לוו” נהנה מסעודת מוצאי שבת דוקא, כי תיקון החטא בפועל הוא הענין דתחיית המתים שאז „בלע”⁵⁹ המות לנצח, וזה בא ע"י עצם הלזו שלמעלה מענין המיתה כנ"ל. היינו, שענינו של עצם זה הוא לא רק מה שהוא נשאר קיים, אלא שממנו צ"ל בנין כל הגוף כולו, שגם הגוף שהי' בו גדר מיתה, יודרך ויתתקן עד שיקום בתחיית המתים ויחי' בחיים נצחיים („בלע המות לנצח”).

והכח לזה הוא ע"י שנהנה מסעודת מוצאי שבת, שגם בסעודה בזמן של חול ממשיכים ברכת השבת, מעין עוה"ב.

(משיחות מוצש"ק בשלח. י' שבט, תשי"ז:

מוצש"ק פ' צו. י"ג ניסן, תשכ"ו)

ויש לומר הביאור בזה ע"ד הדרוש: תכלית הכוונה בבריאת עה"ד היא לא רק כדי לנסות את אדם הראשון שלא יאכל ממנו, אלא כדי שהאדם יהפוך את עץ הדעת ויעלה אותו למעלה מענין המיתה. וכמבואר בספרים⁵⁶, שאם הי' אדם הראשון ממתין ג' שעות עד יום השבת, הי' אוכל מעץ הדעת ולא הי' ענין של מיתה כלל. והיינו לפי ששבת היא מעין חיי עוה"ב⁵⁷, למעלה מגדר מיתה, ואם הי' ממתין באכילת פרי עץ הדעת עד שבת, הי' למעלה מענין המיתה.

והנה לאחר החטא, כשכבר ישנו ענין המיתה בעולם, נהנה אף שישנה השבת שהיא מעין עוה"ב כו', מ"מ, כיון שיום השבת מובדל וקדוש משאר הימים, הרי אין ה„חיים” דשבת נמשכים במקום המיתה גופא, היינו כפי שהאדם חי בעולם של חול (ששם נקנסה עליו מיתה).

הוא צריך רק מכוונת המצוה הוא נהנה ולא מגשמיות האכילה שאינה נמצאת בכאן ואינה נעשית כ"א לשם מצוה בלבד.”

אבל לכאורה, גם סעודות שבת כשנאכלות כדבעי הן רק לשם מצוה ואין בה פסולת כו' (ראה הנסמן בהערה הקודמת).

(56) ש"ך עה"ת קדושים יט, כג. וראה לקו"ת ר"פ קדושים. אוה"ת נח מז, א.

(57) ראה מכילתא (ומדרש הגדול) תשא לא, יג. וראה ברכות נו, ב. ר"ה לא, א. מדרש לקח טוב תשא שם. אוה"ח שם. ועוד. – וראה בארוכה לקו"ש ח"ל ע' 125 ואילך, שזוהי כוונת הרמב"ם בסוף הל' שבת. ע"ש.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו ורבינו

מלך המשיח